

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Janez Mrak

Reelekcija županov: prednosti in pomanjkljivosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Janez Mrak

Mentorica: doc. dr. Simona Kukovič

Reelekcija županov: prednosti in pomanjkljivosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

V prvi vrsti bi se rad zahvalil mentorici doc. dr. Simoni Kukovič za vso strokovno pomoč, brez katere mi ne bi uspelo napisati diplomske naloge. Zahvalil bi se tudi svojim staršem za vse potrpljenje in podporo, ki sta mi jo izkazala tekom mojega študija. K uspehu pa so pripomogli tudi moji najbližji prijatelji, brez katerih mi tudi ne bi uspelo pripeljati te zgodbe do srečnega konca.

Reelekcija županov: prednosti in pomanjkljivosti

Reelekcija županov spremlja Slovenijo že od uvedbe lokalne samouprave in nastanka prvih občin leta 1994. V diplomskem delu je analiziran način urejanja lokalne samouprave v Sloveniji s poudarkom na ponovni izvoljivosti županov in kako sistem omogoča nastanek kariernih politikov. Osredotočil sem se na prednosti in pomanjkljivosti ponovne izvoljivosti in pri tem pregledal način, kako so se lokalnega samoupravljanja lotili v drugih evropskih državah. Za primerjavo sem vzel Italijo, Nizozemsko ter Irsko, vsaka predstavlja nekakšen svojevrsten način tako delitve oblasti kot tudi načina volitev svojih županov. Ponovno izvoljivost moramo povezati z volilnim sistemom, politično kulturo ter seveda politično participacijo. Pri politikih z dolgo senioriteto sem našel tako prednosti kot tudi pomanjkljivosti, kar mi je omogočilo, da sem v zaključku odgovoril na zastavljeno raziskovalno vprašanje, zakaj županski mandat ni omejen in kaj bi se zgodilo, če bi ga omejili? Gre za težek odgovor, ki je v veliki meri povezan z omejevanjem oziroma oviranjem demokratičnega procesa ter onemogočanjem svobodne izbire kandidatov. Analiza je pokazala tudi, da slovenski župani svojo funkcijo opravljajo povprečno dolgo glede na dolžino služenja njihovih evropskih kolegov, prav tako sem ugotovil, da se stopnja ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji od volitev leta 1998 do zadnjih volitev leta 2014 vztrajno zvišuje.

Ključne besede: lokalna samouprava, občine, ponovna izvoljivost, lokalne volitve, politična kariera.

Re-election of Mayors: strengths and weaknesses

Re-electing Mayors accompanies Slovenia since the introduction of local self-government and the formation of the first municipalities in 1994. The thesis analyzes the way of regulating local self-government in Slovenia focusing on re-election of mayors to eligibility and how the system enables the creation of career politicians. I focused on the advantages and disadvantages of re-electing officials and examined the methods with which local self-governments are run in other European countries. For comparison I took Italy, the Netherlands and Ireland, each representing a unique kind of way of separation of powers as well as the manner of electing their mayors. Re-election is colosely tied to the electoral system, political culture, and of course political participation. For officials with a long seniority or term in office I found both strengths and weaknesses, which allowed me to answer the posed research question why Mayor mandates are not limited, and what would happen if they were? It's a tough response, which is largely related to restricting or impeding the democratic process and preventing the voters to have a free choice of candidates. The analysis also showed that Slovenian mayors perform their function in the average longht compared to the length of service of their European counterparts, I also found that the rate of re-electing Mayors in Slovenia since the local elections in 1998 to the last local elections in 2014 is steadily increasing.

Keywords: local self-government, municipalities, re-election, local elections, political career.

KAZALO

1	UVOD	7
2	METODOLOGIJA	9
2.1	Cilji	9
2.2	Raziskovalno vprašanje	9
2.3	Raziskovalne metode in tehnike	10
2.4	Struktura	11
3	OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	12
3.1	Lokalna samouprava	12
3.2	Občine	13
3.3	Lokalne volitve	14
3.4	Ponovna izvoljivost	15
3.4.1	Politična kariera	16
3.4.2	Prednosti ustaljenih politikov	16
3.5	Omejevanje števila mandatov	17
3.5.1	Prednosti in pomanjkljivosti omejevanja števila mandatov	18
4	ŽUPANI NA EVROPSKI RAVNI	20
4.1	Nizozemska	20
4.1.1	Kraljevi komisar	21
4.1.2	Župani	21
4.2	Irska	22
4.2.1	Župani	22
4.3	Italija	22
4.3.1	Župani	23
5	PRIMERJAVA SENIORITETE SLOVENSКИH IN EVROPSKIH ŽUPANOV	24
5.1	Povprečna senioriteta evropskih županov	24
5.2	Ponovna izvoljivost županov v Sloveniji na zadnjih lokalnih volitvah leta 2014	25
5.3	Stopnja ponovne izvoljivosti županov od lokalnih volitev leta 1998 do 2014	27
5.4	Analiza prednosti in slabosti ponovne izvoljivosti	29
6	ZAKLJUČEK	31
7	LITERATURA	33
PRILOGE		35
PRILOGA A: Intervju z županom Občine Vipava Ivanom Princesom		35
PRILOGA B: Intervju z županom Občine Medvode Nejcom Smoletom		37

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Senioriteta evropskih županov	24
Tabela 5.2: Lokalne volitve 2014.....	26
Tabela 5.3: Ponovna izvoljivost	27

KAZALO GRAFOV

Graf 5.1: Rast ponovne izvoljivosti.....	28
--	----

1 UVOD

Po osamosvojitvi Republike Slovenije pomeni eno najpomembnejših državotvornih dejanj uvedba lokalne samouprave. Ustava Republike Slovenije (v 9. členu) zagotavlja pravico do lokalne samouprave prebivalcem Republike Slovenije, kar je v skladu z Evropsko listino lokalne samouprave. Po tej listini je pravica do lokalne samouprave eno temeljnih demokratičnih načel v državah članicah Sveta Evrope (Brezovšek in drugi 2008, 165).

Lokalna samouprava predstavlja način upravljanja na lokalni ravni, ki omogoča posredno ali neposredno sodelovanje prebivalcev določene teritorialne skupnosti ožje od države. Za začetek tega procesa potrebujemo seveda priznanje in potrditev s strani države ter zagotovilo, da bo ta priskrbela tudi potrebna sredstva za izvajanje nalog na lokalni ravni. Vsa dejanja upravljanja lokalne skupnosti morajo potekati demokratično, pri tem pa gre lahko za neposredno demokracijo (odločanje na referendumih in zborih občanov) ali posredno demokracijo (odločanje prek predstavniških teles). Pri slednji štejemo tri pomembne organe najnižjih samoupravnih lokalnih skupnosti v Sloveniji, to so nadzorni odbor, občinski svet ter župan (Brezovšek in drugi 2008, 169).

Župani kot politični funkcionarji na ravni lokalne samouprave tako v Sloveniji kot drugih državah Evropske unije predstavljajo pomembno funkcijo v sodobnem demokratičnem sistemu. Politična vloga županov se povezuje tudi z vprašanjem kariernih funkcionarjev oziroma politikov, ki poklicno opravljajo svoje funkcije, in volivcev, ki jih pri tem podpirajo ter jim omogočajo nadaljevanje njihovega dela. Koncept političnega predstavništva kaže na dejstvo, da je v največjem interesu političnih predstavnikov, da ravnajo v interesu svoje volilne baze, ki jim na volitvah izkazuje podporo ter posledično podaljšuje politično kariero (Haček in Kukovič 2012, 670).

V Sloveniji imajo župani vsake štiri leta možnost, da se ponovno borijo za glasove volivcev ter z zmago obdržijo svoj položaj. Trenutna zakonodaja ne omejuje števila županjskih mandatov niti ne nakazuje, da bi se to v prihodnosti kdaj zgodilo. Tudi med župani ni interesa, da bi omejevali število mandatov, ker gre za demokratično voljo volivk in volivcev, ki bi jo z omejevanjem mandatov lahko kršili. Karierni politiki pa po eni strani tudi krepijo politično vodstvo oziroma predstavljajo izkušeni kader, ki zna opravljati svojo funkcijo ter uživa zaupanje volivcev, ki ga v dobi štirih let nagradijo ali kaznujejo za svoja (ne)dejanja (Haček in Kukovič 2012, 671).

Velik pomen pri ponovni izvoljivosti županov ima volilni sistem, po katerem se voli župane. Pri nas se župane voli neposredno po sistemu absolutne večine, kar pomeni, da je izvoljen tisti kandidat, ki dobi več kot polovico glasov volivk in volivcev, ki so se volitev udeležili. V primeru, da nihče ne dobi več kot polovice glasov, se izvede drugi krog volitev, v katerem se za glasove borita kandidata, ki sta v prvem krogu zbrala največ glasov (Brezovšek in drugi 2008, 170).

Problematika ponovne izvoljivosti županov izvira iz volje volivcev, zakona o lokalnih volitvah in volilnega sistema. Sicer župane nadzorujejo tako občinski sveti, nadzorni odbori in državni organi. Faktor, ki vpliva na uspešnost delovanja županov, pa ima kolicija, ki se vzpostavi znotraj občinskega sveta, le ta lahko podpira ali pa zavira delo župana. Obstaja tudi način posrednih volitev župana, kjer funkcionarja izvoli občinski svet. Pri tem načinu župan uživa večjo podporo in svoje delo opravlja lažje (Politikis 2014). Posredni način volitev županov je pogost po evropskih državah, predvsem tam, kjer šefa države predstavlja kralj, ki župana na predlog občinskega sveta tudi imenuje. V diplomski nalogi predstavljam nekatere evropske države in njihov način volitev županov, predvsem pa se osredotočam na dolžino in omejevanja mandatov, ki jih lahko opravi župan.

V Sloveniji velja, da imamo visoko stopnjo ponovne izvoljivosti županov, kar lahko povežemo z nizko stopnjo volilne udeležbe, apatijo oziroma pasivnostjo volivcev ter splošno politično kulturo. Tudi to so dejavniki, ki jih bom podrobneje opisal v nadaljevanju naloge.

Sam menim, da bi bilo potrebno število mandatov, ki jih opravi župan omejiti, ker se ne strinjam s trditvami, da po dolgoletnem opravljanju funkcije karierni politik postane bolj izkušen ter posledično uspešnejši pri svojem delu. Menim namreč, da nastane ravno nasprotno. Pri svojem delu karierni politiki (še posebej to velja za župane, ki vodijo kraj v katerem tudi sami živijo) postanejo preveč »domači« na svojem položaju, kar pomeni, da začnejo voditi kot se njim zdi najbolje, velikokrat pa zaradi tega tudi obidejo voljo volivcev. Tukaj pride v poštev zgornja trditev, da na ponovno izvoljivost vpliva pasivnost volivcev, politična kultura in nizka volilna udeležba, saj zaradi tega večino glasov dobi tisti, ki v občini skrbi izključno za svojo volilno bazo, velikokrat pa dolgoletni župan glasove dobi samo zaradi tega, ker ga ljudje že poznajo, njegovega protikandidata pa ne.

2 METODOLOGIJA

Na temo ponovne izvoljivosti tako županov kot drugih političnih funkcionarjev je bilo opravljenih že veliko raziskav s strani priznanih raziskovalcev, ki so se tega področja lotili na različne načine. Pri pisanju diplomske naloge sem se odločil, da bom povzel nekatere ugotovitve že opravljenih raziskav, obenem pa sem tematiko obravnaval tudi z mednarodnega vidika, saj menim, da je pomembno pridobiti tudi pogled in način izvajanja lokalne samouprave v drugih evropskih državah. Za potrebe naloge sem se obrnil tudi na nekatere slovenske župane, ker sami najbolje, vedo v kakšnem je stanje lokalne samouprave, lokalnih volitev ter ponovne izvoljivosti v Sloveniji.

2.1 Cilji

V diplomski nalogi sem predstavili zakonsko podlago o lokalnih volitvah s poudarkom na volitvah županov. Razčlenil sem problematiko "večnih županov", ki nekatere občine v Sloveniji vodijo že od samega začetka, ter poskusil ugotoviti, katere so prednosti in pomanjkljivosti ter kateri so dejavniki, ki omogočajo visoko stopnjo ponovne izvoljivosti. Pri proučevanju problematike ponovne izvoljivosti županov sem se dotaknili tudi vprašanja, ali država s pripravljanjem zakonodaje o omejitvi mandatov sploh lahko posega v ureditev županskih volitev, oziroma ali gre v tem primeru za kršitev lokalne avtonomije in tudi omejevanja izbire volivcev. Poleg tega sem izbrano tematiko proučili tudi z mednarodnega vidika, saj sem opravili pregled in analizo zakonskih določil glede omejevanja mandatov županov v izbranih evropskih državah.

2.2 Raziskovalno vprašanje

Za temo diplomskega dela sem se odločil predvsem zaradi tega, ker me zanima sistem lokalne samouprave drugje po Evropi ter kakšne so razlike med Slovenijo in drugimi državami. Z analizo primerov pa sem ugotovil tudi, da je število mandatov ponekod omejeno, ponekod pa ne. Glede na to, da v Sloveniji v času lokalnih volitev vedno radi pregledamo koliko županov je obdržalo svoj položaj, sem si zastavil raziskovalno vprašanje.

Raziskovalno vprašanje se glasi: **Zakaj županski mandat ni omejen in kaj bi se zgodilo, če bi ga omejili?**

Tekom diplomske naloge je zastavljeno raziskovalno vprašanje vodilo mojega dela. Na vprašanje sem v zaključku odgovoril, pri tem pa sem se opiral tudi na ureditve županskih volitev, mandatnih dob ter njihovih omejitev v izbranih evropskih državah.

2.3 Raziskovalne metode in tehnike

V diplomski nalogi sem uporabljal analizo primarnih virov, s katero sem predstavil aktualno zakonsko ureditev lokalne samouprave, volilnega sistema na lokalni ravni ter temeljne pojme, s katerimi sem se ukvarjal v svoji diplomski nalogi. Uporabljal sem analizo sekundarnih virov, ki predstavljajo dela domačih in tujih strokovnjakov s področja lokalne samouprave (strokovni članki, knjige, zborniki, spletne strani s strokovnimi vsebinami). Deskriptivno metodo sem uporabljal predvsem v delu, ko sem se ukvarjal s sedanjo zakonodajo na področju lokalnih volitev oziroma volitev župana.

Empirični del temelji na primerjalni analizi, s katero sem preveril, kakšne so razlike v zakonodaji na mednarodni ravni, oziroma koliko se razlikujemo od ostalih držav članic. Prav tako sem opravil študijo primera, ki je temeljila na stopnji ponovne izvoljivosti v Sloveniji. Na tej točki sem opravil tudi longitudinalno študijo, s katero sem analiziral stopnjo rasti ponovne izvoljivosti županov v Sloveniji od lokalnih volitev leta 1998 do lokalnih volitev leta 2014. Z uporabo kvantitativne analize sem prikazal statistične podatke, ki sem jih nato s pomočjo kvalitativne analize tudi interpretiral. S pomočjo metaanalize sem predstavil medseboj primerljive statistične podatke že opravljenih znanstvenih raziskav, ki so pripomogle k lažjemu razumevanju ponovne izvoljivosti županov na evropskem nivoju. Za boljše razumevanje stanja lokalne samouprave ter ponovne izvoljivosti pa sem se obrnil tudi na nekatere slovenske župane, ki so mi odgovorili na moja vprašanja, ter mi dali bolj jasen pogled na področje raziskovanja ter z mano delili svoje mnenje o ponovni izvoljivosti županov v Sloveniji.

2.4 Struktura

Diplomsko delo vsebuje sledeče elemente:

- UVOD, ki vsebuje obrazložitev izbrane tematike in kasni so moji vidiki do tega področja.
- METODOLOŠKI DEL kjer so razčlenjeni cilji diplomskega dela in kaj pričakujem od svoje raziskave. Vključil sem tudi metode in tehnike, ki sem jih uporabljal pri delu.
- TEORETIČNI DEL, ki zajema deskriptivno analizo primarnih in sekundarnih virov na teoretični ravni, kjer analiziram zakonsko ureditev tega področja pri nas kot tudi na mednarodni ravni.
- EMPIRIČNI DEL, ki vsebuje statistične podatke, ki se nanašajo na dolžino mandatov nekaterih "večnih županov", podatke primerjam z mandati županov v drugih evropskih državah.
- ZAKLJUČK, kjer sem povzel ugotovitve mojega dela in odgovoril na zastavljeno raziskovalno vprašanje.
- SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE, ki vsebuje vso uporabljeno literaturo ter PRILOGE.

3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

3.1 Lokalna samouprava

Na evropskem prostoru ima lokalna samouprava že dolgo tradicijo, ki je do danes izjemno napredovala. Poznamo zelo raznolike ter pestre modele oziroma načine urejanja področja lokalne samouprave, ki se med seboj razlikujejo po obsegu, strukturi, nalogah in njihovem razmerju do države. Razlike prihajajo že znotraj ene ureditve, ki lahko vsebuje več načinov ali modelov upravljanja. Te razlike so dobrodošle, področje lokalnih in regionalnih skupnosti pa ureja Evropska listina lokalne samouprave (European Charter on Local Self-Government - ECLS) (Vlaj v Brezovšek in Haček 2005, 25).

Lokalna samouprava predstavlja ključni element povezovalnosti ter odločanja ljudi na določenem teritorialnem ozemlju. Gre za stopnjo oblasti, ki je najbližja državljanom, je spoštovana po načelih subsidiarnosti in izraža pomen lokalnosti (Brezovšek in drugi 2008, 120). Lokalno samoupravo ureja zakon, ponekod je urejena tudi z ustavo. Pri nas je temeljni zakon Zakon o lokalni samoupravi (1993; 2007), zagotavlja pa jo tudi Ustava Republike Slovenije (1991).

Ustava Republike Slovenije (v nadaljevanju ustava) je uvedla lokalno samoupravo kot pravno sistemsko institucijo in jo opredelila kot eno svojih temeljnih demokratičnih načel. Načelo decentralizacije oblasti oziroma jamstvo lokalne samouprave je umeščeno med uvodne splošne določbe ustave, ki opredeljujejo vrednote slovenske države in načela družbene ureditve. Tako je v skladu z 9. členom ustave prebivalcem Republike Slovenije zagotovljena lokalna samouprava. Po ustavi uresničujejo prebivalci lokalno samoupravo v občinah in drugih lokalnih skupnostih (138. člen ustave) (Ministrstvo za javno upravo 2016).

Ustava Republike Slovenije je leta 1991 vsem državljanom zagotovila lokalno samoupravo in se s tem približala evropskim ter drugim državam, ki imajo vzpostavljen ta institut. S to potezo so bile državljanom priznane posredne in neposredne pravice demokratičnega upravljanja ter s tem sodelovanja v lokalnih zadevah javne narave. Lokalne skupnosti so postale eden izmed temeljev demokratične države, sodelovanje pri upravljanju javnih lokalnih zadev pa eno izmed glavnih demokratičnih načel (Brezovšek in drugi 2008, 124).

Z dosegom teh ciljev je na lokalno raven prešlo tudi veliko odgovornosti, ki zahtevajo formacijo lokalnih upravnih organov znotraj lokalne skupnosti. Ti organi so demokratično izbrani, nosijo odgovornost za izvajanje zastavljenih nalog, imajo sredstva ter načine za doseganje ciljev, ki so si jih zadali in obsegajo dobrobit ter razvoj lokalne skupnosti. Pri tem moramo izpostaviti tudi neposredne oblike odločanja znotraj lokalne demokracije, kar pomeni prenašanje pooblastil in nalog na organe lokalne skupnosti, ki izvajajo naloge v imenu skupnosti. Neposredne oblike odločanja so pomembne zaradi vse bolj kompleksnega sodobnega aparata lokalne samouprave, ki zahteva dnevno izvrševanje nalog in zadovoljevanja potreb okolice. Tukaj pridejo na vrsto voljeni predstavniki lokalnih skupnosti – župani, ki zavzemajo vlogo političnih nosilcev odločanja v občini, so izvršni organ ter predstojniki lokalnega upravnega aparata (občinske uprave) in občinskih svetov. Občinski sveti kot izvoljeni predstavniški organi, nosijo odgovornost za izvajanje vseh občinskih nalog. V vsaki posamezni občini pa je pomembno tudi formiranje koalicij, ki predstavljajo oblast na območju neke občine (Brezovšek in drugi 2008, 124).

3.2 Občine

Občine so po Zakonu o lokalni samoupravi (2007) urejene kot temeljne samoupravne lokalne skupnosti, ki v okviru ustave in zakonov samostojno urejajo in opravljajo svoje zadeve ter izvršujejo naloge, ki so nanje prenesene z zakoni.

Velik pomen pri delovanju občin ima njihova velikost, ki pripomore k radikalnejšemu odnosu med občino in državo, saj pripomore k večji decentralizaciji ter večjemu obsegu nalog, ki jih občina opravlja. Tovrsten pojav večjega obsega lokalne samouprave je značilen za države zahodne Evrope. Za vzhodno in srednjo Evropo (kamor spada tudi Slovenija) pa je značilno večje število majhnih občin, ki pa pripelje do večje centralizacije. To ovira izvajanje Evropske listine o lokalni samoupravi (1996), ki zahteva temeljitejše reforme na področju lokalne samouprave, ki bi spoštovale:

- načelo avtonomije lokalne samouprave, ki varuje lokalno samoupravo pred posegi države in ji zagotavlja finančno samostojnost,
- načelo subsidiarnosti, ki vzpodbuja porazdelitev pristojnosti v korist širših in ožjih lokalnih skupnosti in prebivalcev,

- regionalizacijo, slonečo na prenosu pomembnega dela politične in ekonomske moči z države na pokrajine in naprej na občine (Brezovšek v Brezovšek in Haček 2005, 68–69).

Evropske občine so tesno povezane z Evropsko listino o lokalni samoupravi (1996), ki je v Sloveniji začela veljati leta 1997 in veleva, da morajo biti z načeli zapisanimi v listini v skladu vsi zakoni, ki urejajo lokalno samoupravo oziroma se nanjo nanašajo. Listina ureja področja upravljanja občin, ki so po njenem sprejetju postala bolj skladna z evropskimi predvsem pa je tukaj pomembno načelo subsidiarnosti (Ministrstvo za javno upravo 2016).

3.3 Lokalne volitve

Volitve v predstavniška telesa in druge organe lokalne samouprave so povsod po svetu postale eno glavnih demokratičnih orodij uresničevanja oblasti in eno najpomembnejših zunanjih znamenj demokracije. Zato imajo popolnoma enako vlogo in enak pomen kot državne volitve, čeprav se izvajajo v bistveno manjši skupnosti, na bistveno manjšem ozemlju in imajo bistveno drugačen vsebinski predznak (Haček 2007, 33).

V Sloveniji področje lokalnih volitev ureja Zakon o lokalnih volitvah (1994). Po zakonu prebivalci lokalne skupnosti osrednji organ lokalne samouprave (predstavniško telo) volijo neposredno, posebej pa so urejena področja volitev župana, volitev v občinske svete, volitev v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti. Na območjih, kjer v občinah prebivajo tudi pripadniki narodnih skupnosti (italijanski, madžarski in romski), se v občinski svet volijo tudi njihovi predstavniki. Pravico voliti občinske organe oziroma predstavnike ima vsak prebivalec občine (občan), kar kaže na vezanost volilne pravice na prebivalce lokalne skupnosti (Državna volilna komisija 2016).

Glede na število občinskih svetnikov se razlikuje tudi volilni sistem. V Sloveniji lahko občinski svet šteje med najmanj 7 in največ 45 občinskih svetnikov. Večinski volilni sistem se uporablja v občinah, ki ima manjše število članov občinskega sveta, se pravi med 7 in 11, proporcionalni volilni sistem pa je zakonsko predviden za občinske svete z večjim številom članov. Predstavnike italijanske in madžarske narodnostne manjšine se voli po proporcionalnem volilnem sistemu, prav tako se proporcionalni volilni sistem uporablja za izvolitev predstavnikov romske skupnosti (Državna volilna komisija 2016)

Kandidiranje je prilagojeno volilnemu sistemu, kandidate oziroma liste pa določijo politične stranke, ki so aktivne na območju določene občine ter volivci v volilni enoti. Na zborih volivcev lahko volivci z zbiranjem podpisov določijo kandidate oziroma liste kandidatov (Državna volilna komisija 2016).

Župane v Sloveniji volimo neposredno po sistemu absolutne večine, izvoljen pa je kandidat, ki prejme več kot polovico glasov volivcev v volilni enoti, ki so se seveda volitev udeležili. Predviden je tudi drugi krog volitev, ki se izvede v primeru, da nobeden od kandidatov v prvem krogu ne prejme več kot polovice glasov. V drugem krogu se pomerita kandidata, ki sta v prvem krogu osvojila največ glasov (Brezovšek in drugi 2008, 170).

Nacionalizacija lokalnih volitev tako pri nas kot po svetu, je pričela vplivati tudi na delovanje sistema lokalne samouprave. Lokalne volitve se sicer razlikujejo od volitev v nacionalna predstavniška telesa, njihov rezultat pa ne moremo jemati kot kazalec oziroma napoved za naslednje parlamentarne volitve. Glede na to, da se lokalne volitve odvijajo na manjšem ozemlju, pri volitvah tudi sodeluje manjše število volilnih upravičencev to močno vpliva na njihov pomen in organizacijo (Haček 2007, 4).

Lokalne volitve so namenjene oblikovanju organov lokalne skupnosti, v kateri se odvijajo. Ključne so torej za (politično) življenje v lokalni skupnosti, za katero pa so pomembna predvsem tista vprašanja, ki se nanašajo na življenje te skupnosti. Po večini gre za vprašanja lokalnega pomena, za katera je značilno, da so v manjši meri odvisna od političnih stališč in pogledov, zato sta vloga in pomen političnih strank pri lokalnih volitvah tradicionalno manjši kot pri parlamentarnih (Haček 2007, 4).

3.4 Ponovna izvoljivost

Volitve v občinski svet, kot tudi županske volitve, v Sloveniji potekajo vsaka štiri leta. Župani imajo tako vsaka štiri leta možnost, da se ponovno potegujejo za svoj stolček, saj pri nas število mandatov ni omejeno. Volitve pa pomenijo tudi priložnost za volivce, da izkažejo svoje zadovoljstvo nad opravljenim delom župana v svoji lokalni skupnosti. Podoben sistem volitev poznamo tudi po drugih evropskih državah, kjer število mandatov ni omejeno, razlikuje se le dolžina mandata (Haček in Kukovič 2012, 675).

Na ponovno izvoljivost močno vpliva stopnja politične participacije, politična kultura, volilni sistem ter politična kampanja, ki jo vodi kandidat. Glede tega je zanimivo, da se na volitvah ljudje v večini primerov odločajo za izbiro kandidatov, ki opravljajo že daljšo politično kariero. To izhaja iz dejstva, da volivci zaupajo nekomu, ki funkcijo opravljal že dalj časa, je v njegovem interesu, da bo funkcijo opravljal še naprej in je zato bolj odziven na zahteve svoje volilne baze (Haček in Kukovič 2012, 671).

3.4.1 Politična kariera

Tukaj lahko izpostavim tudi pomen politične kariere, ki ima močan vpliv na ponovno izvoljivost tako županov kot drugih političnih funkcionarjev, dolg politični staž pa vpliva tudi na izbiro volivk in volivcev. Funkcionarji so bolj kot ljudje, ki opravljajo druge poklice, izpostavljeni javnosti in njeni presoji, kar je povezano z dejstvom, da upravljajo javne zadeve in sprejemajo odločitve, ki so obvezujoče za celotno družbeno skupnost. Politika kot poklic pa je posebna tudi zaradi tega, ker politike izbira in na koncu tudi ocenjuje njihovo delo, večinoma laična javnost (Adam 1992, 12).

Za karierne politike je značilno, da si bolj prizadevajo uresničevati cilje, ki so v interesu njihovih volivcev, sicer jih bodo ti na naslednjih volitvah kaznovali. To početje ni značilno za nekoga, ki nima interesa biti politik več kot en mandat, kar tudi uniči orodje volivcev, ki jim omogoča, da po različnih demokratičnih poteh lahko izvajajo pritisk na svojega predstavnika. Povezava med volilnim telesom in predstavnikom pa je v demokratični ureditvi ključna (Haček in Kukovič 2012, 671).

Politična kariera vpliva na ponovno izvolitev tudi zaradi eliminacije »uvajalne dobe« novega predstavnika, ki bi za začetek dela na svojem položaju potreboval nekaj časa, da se navadi na način dela. Karierne politike volilno telo tudi lažje ocenjuje, saj imajo za seboj že nekaj (ne)opravljenega dela, po katerem ga lahko sodijo, kar je pri novih obrazih težje (Haček in Kukovič 2012, 672).

3.4.2 Prednosti ustaljenih politikov

Obstaja teorija, ki daje veliko prednost pri ponovni izvolitvi kandidatu, ki je neko funkcijo opravljal že več časa. Gre za pojav, kjer po dolgem času volivci nekomu zaupajo ter njegove poteze že dobro poznajo. Raziskave kažejo, da imajo takšni kandidati na

ponovnih volitvah veliko večjo možnost za zmago kot njihovi protikandidati, ki so volivcem še nepoznani (Tabarrok 1994, 334–343).

Pri tej teoriji postane predstavnik po dolgoletnem opravljanju politične funkcije tudi bolj prepričan v svojo ponovno izvolitev in s tem manj odziven na zahteve svojih volivcev. Čeprav imajo volivci moč, da ga na naslednjih volitvah zamenjajo, to velikokrat ne storijo, kar poraja vprašanje, zakaj se kljub nezadovoljstvu nad delom trenutnega predstavnika ne odločijo za drugega kandidata. Eden izmed odgovorov je preprosto tak, da se ljudje raje odločijo za kandidata, ki ga že poznajo, kot da tvegajo z nekom, ki ga ne. Drug odgovor pa je, da dolgoletni politik informira svojo volilno bazo in tiste, ki imajo največ od njegovih politik. Informirani volivci bodo zanj zagotovo volili, neinformirani pa volijo naključno, tako da obstaja velika verjetnost za ponovno izvolitev (Tabarrok 1994, 343).

3.5 Omejevanje števila mandatov

Omejevanje števila mandatov, ki naj bi jih odslužil politik ali funkcionar, ni nekaj, o čemer smo začeli razmišljati v moderni dobi. Omejitve izhajajo že iz časa rojstva grške demokracije, kjer je bilo pravilo, da 500 članov takratnega predstavniškega telesa odsluži največ dve leti, nato pa nastopi rotacija. S tem mehanizmom so zagotovili, da je bilo zastopano večje število prebivalstva in s tem širši spekter interesov. Z omejevanjem števila mandatov so Grki poskrbeli tudi, da predstavniki niso začeli zlorabljati svojega položaja in začeli delati v svojo korist. Podoben sistem je veljal tudi v času rimske republike, ko so sodniki svojo funkcijo lahko opravljali eno leto, potem pa so na ponovno izvolitev čakali deset let (Siljanovska-Davkova in Karakamisheva-Jovanovska 2013, 8).

Omejevanje števila mandatov je prisotno tudi v moderni dobi demokracije, omejitve kot tudi dolžine mandatov so si različne od države do države. Število mandatov, ki jih lahko opravi predstavnik, je večinoma omejeno v primerih predsednikov držav, ki pa v veliki večini lahko ponovno kandidirajo po tem, ko so en mandat vmes izpustili (primer predsednika Ruske federacije). Za ostale voljene funkcionarje (poslanci, predsedniki vlad, župani ...) omejevanje števila mandatov ni značilno (Siljanovska-Davkova in Karakamisheva-Jovanovska 2013, 9).

Dolžine in omejitve mandatov so povezane s teorijo predstavništva, ki se deli na:

- **model zaupništva**, ki ga je oblikoval Edmund Burke in govori o predstavništvu kot moralni dolžnosti posameznika, ki je dovolj izobražen in kvalificiran, da zavzame vlogo na vodilnem položaju ter sprejema odločitve v korist drugih. Pri tem modelu gre tudi za razredno družbeno sestavo, kjer tisti na dnu nimajo enakega glasu kot tisti na vrhu;
- **delegatski model**, ki ga je oblikoval Thomas Paine in pravi, da so politiki vezani na volilno telo, ta jim tudi daje navodila, kako in kaj naj delajo. Pri tem modelu je potreben redni stik med predstavnikom in volivci, značilni so kratki mandati ter pogoste volitve, za večjo kontrolo nad politiki pa zagovorniki tega modela uporabljajo pogoste referendumne in odpoklice svojih funkcionarjev;
- **mandatni model** pravi, da mora s pridobitvijo mandata politična stranka izvajati takšen program, kot ga je predstavljala tekom svoje kampanje;
- **podobnostni model** pa pravi, da določeno skupino lahko predstavljajo le tisti, ki iz te skupine tudi izhajajo (Siljanovska-Davkova in Karakamisheva-Jovanovska 2013, 7).

Kljub temu, da je predstavništvo nedvomno povezano z volitvami ter da so volitve temelj demokratične ureditve, ki omogoča ljudem, da izberejo kandidate, ki bodo za določeno časovno obdobje zastopali in predstavljali njihove interese, se še vedno poraja vprašanje, ali izvoljeni predstavniki res zastopajo interese svoje volilne baze ali zastopajo interese koga drugega. Kljub temu imajo volivce vedno moč, da po demokratični poti prekinejo mandat oziroma na naslednjih volitvah izberejo drugega kandidata. To je ključnega pomena za demokracijo, saj spodbuja konkurenco med političnimi elitami, to lahko dosežemo tudi z omejevanjem tako števila kot trajanja mandatov (Siljanovska-Davkova in Karakamisheva-Jovanovska 2013, 6–7).

3.5.1 Prednosti in pomanjkljivosti omejevanja števila mandatov

Vrniti se moramo na že omenjene trditve, ki smo jih predstavili pri ponovni izvoljivosti. Omejevanje števila mandatov kot tudi ponovna izvoljivost prineseta pojav novih politikov na politični parket, takšna sprememba ni nujno najboljša. Kot smo že omenili, v prvi vrsti pride do uvajalnega obdobja, ki predstavlja zaviralni element na katerem koli političnem ali upravnem nivoju. S strogim omejevanjem števila mandatov (brez možnosti ponovne

izvolitve) izključimo možnost nastanka kariernih politikov, kar pomeni, da izgubimo izkušene politike, ki znajo delovati v svojem okolju. Nasprotniki omejevanja števila mandatov pravijo, da prepogosto menjavanje politikov pripelje do nastanka šibkega političnega sistema. Omejevanje števila mandatov in uvajanje prepovedi kandidatom, da ne smejo kandidirati, pa je tudi v nasprotju z demokratičnimi načeli, saj na koncu volivci odločajo, koga bi radi imeli za svojega predstavnika (Siljanovska-Davkova in Karakamisheva-Jovanovska 2013, 12–13).

Dejstvo je tudi, da politiki, ki so že dlje časa opravljali svojo funkcijo, uživajo nekakšno zaupanje volivcev in imajo prednost na naslednjih volitvah. Tovrstna prednost se kaže v tem, da so že enkrat izvoljenim kandidatom volivci bolj naklonjeni in jim raje namenijo svoj glas kot njihovim nasprotnikom, še posebej, če so ti novinci. Tukaj gre za pojav zaupanja v kandidata, ki lahko nastane le skozi določeno časovno obdobje, v primeru pogostega menjavanja predstavnikov do tega zaupanja ne mora priti (Tabarrok 1994, 337–338).

Zagovorniki omejevanja števila mandatov trdijo, da z omejevanjem in pogostim menjavanjem predstavnikov dosežemo bolj raznoliko predstavništvo ter širši spekter zastopanja volivcev. Do te raznolikosti pripelje tok novih politikov z drugačnim mišljenjem in pogledi na delovanje sistema, predvsem pa je v ospredju bolj demokratično zastopništvo. Z dolgoletnimi politiki, ki služijo več mandatov skupaj, tvegamo pojav »demokratičnih diktatorjev«, ki so na svojem položaju že preveč domači. Pri dolgoletnih predstavnikih je značilno, da s časom začnejo tudi trošiti več javnih sredstev za doseganje ciljev, ker pa se jim z dolgoletnim stažem povečuje tudi možnost ponovne izvolitve, pa postanejo tudi manj odzivni na zahteve volilne baze. Tukaj se ponovno pojavi moč volivcev, ki lahko neodzivnega kandidata na naslednjih volitvah zamenjajo, ampak se to velikokrat ne zgodi in volivci ponovno izvolijo istega predstavnika (Tabarrok 1994, 333–334).

4 ŽUPANI NA EVROPSKI RAVNI

V tem poglavju sem se dotaknil področja županov na evropski ravni in njihove stopnje ponovne izvoljivosti oziroma dolžine politične kariere. Tukaj lahko posebej izpostavimo, da gre v primerih evropskih občin za kopico različnih sistemov lokalne samouprave, predvsem v smislu volitev lokalnih predstavnikov. Kot smo že v začetku povedali, se razlike kažejo predvsem v načinu volitev predstavnikov ter dolžini mandatov, dejstvo je tudi, da se evropske države od Slovenije razlikujejo tudi po regijah, ki jih pri nas nimamo, te pa predstavljajo vmesno obliko stopnje oblasti.

Za potrebe diplomske naloge sem izbral nekaj primerov evropskih držav in predstavili njihov način lokalne samouprave. V tem poglavju sem se ukvarjal z Irsko, ki predstavlja državo z najnižjo mandatno dobo županov, Nizozemsko, kjer župani uživajo najvišjo mandatno dobo, ter Italijo, ki velja za državo z omejenim številom mandatov. Predstavil sem značilnosti teh sistemov, ker pa gre za države z velikim številom občin ter razvejanim sistemom tako državnega kot tudi lokalnega samoupravljanja sem uporabljal analizo že obstoječih raziskav s tega področja ter ponovno izvoljivost županov predstavili s pomočjo njihove politične senioritete. Slednje podatke sem prikazal za več evropskih držav, kar je omogočilo boljši pregled nad sistemom lokalne samouprave na evropski ravni.

4.1 Nizozemska

Kot večina evropskih držav je tudi Nizozemska razdeljena na regije (12), ki jih vodijo regijski sveti (neposredno izvoljeni regijski parlament), voljeni vsaka štiri leta in predstavljajo zakonodajno oblast v regiji. Velikost regijskega sveta oziroma število članov je odvisno od velikosti regije, tako ima največja regija 55 članov, najmanjša pa 39. Regijski svet izmed svojih članov določi med 4 in 8 izvršilcev (*Gedeputeerde Staten*, izvršilna veja regijske oblasti), ki skrbijo za pripravo in implementacijo odločitev, ki jih sprejme regionalni svet, skrbijo tudi za implementacijo državne politike. Predsednik tako regijskega sveta kot tudi regijskega izvršilnega organa je kraljevi komisar, ki pa je nedemokratično dodeljena funkcija (komisarje za vsako regijo posebej imenuje nizozemski kralj). Komisar je zadolžen za izbiro županov v občinah, ki ležijo znotraj njegove regije (Association of Netherlands Municipalities 2007, 25–27).

4.1.1 Kraljevi komisar

Kraljevega komisarja imenuje nizozemski kralj na pobudo regijskega sveta, ki mu predloži, kaj želijo in kaj pričakujejo od funkcionarja. Običajno je komisar član ene izmed vodilnih političnih strank v državi. Komisar je na funkcijo imenovan za dobo šestih let z možnostjo opravljanja še enega dodatnega mandata, iz funkcije pa ga lahko odstavi le kralj. Komisar igra ključno vlogo pri izbiri županov, ki jih izbere na pobudo občinskih svetov (Association of Netherlands Municipalities 2007).

4.1.2 Župani

Nizozemska je razdeljena na 408 občin, ki jih vodijo občinski sveti na čelu z župani. Občinski sveti so sestavljeni z najmanj 7 do največ 45 neposredno izvoljenih svetnikov in svetnic (odvisno od števila prebivalcev), ki jih za dobo štirih let izvolijo občani. Posebnost Nizozemske pa je v županih, ki jih na pobudo občinskega sveta imenuje nacionalna vlada (minister za notranje zadeve) oziroma kralj. Pri selekciji županov se pojavi precej kompleksen postopek, pri katerem sodeluje več ravni oblasti. Kandidat se najprej predstavi občinskemu svetu, ki nato sestavi posebno komisijo, ki kandidata povabi na razgovor. Po opravljenem razgovoru se postopek nadaljuje pri komisarju, ki zadevo preda ministru za notranje zadeve, in kralju, ki imata končno besedo pri imenovanju župana. Vloga občinskega sveta se je tekom let močno okrepila, kar pomeni, da svoje kandidate izbira na pobudo občanov, ki lahko o kandidatu odločajo s pomočjo referendumov. Čeprav se malokrat zgodi, da bi občani uporabili to pot, jih občinski sveti redno pozivajo, naj izrazijo svoje želje, katerega kandidata naj izberejo. Malokrat se tudi zgodi, da bi lokalno izbranega kandidata zavrnilo na nacionalni ravni. Mandat župana nato traja šest let z možnostjo ponovnega imenovanja (Association of Netherlands Municipalities 2007, 27–30).

Župani so v prvi vrsti člani političnih strank, ki so v stranko rekrutirani zaradi svojih sposobnosti lokalnega upravljanja in ne zaradi političnih izkušenj. Funkcijo župana na Nizozemskem lahko jemljemo kot službo, saj si za položaj izbran in ne voljen. Velikokrat župani prihajajo izven občine, ki jo vodijo, prihaja tudi do pogostih rotacij, menjanje vodenja manjše občine za večjo pa jemljejo kot napredovanje, pri čemer se zviša tudi plača. Občinski svet ne more odpoklicati župana, to lahko stori le centralna vlada, vendar pa župani pogosto odstopijo, če se počutijo, da jih občinski svet ne posluša (Andeweg in Irwin 2009, 216–217).

4.2 Irska

Irska je prav tako razdeljena na nacionalno, regionalno in lokalno oblast. Znotraj štirih regij delujejo lokalno upravne skupnosti, ki se imenujejo mesta, občine in okrožja. V lokalnih upravnih skupnostih prebivalci po proporcionalnem sistemu izvolijo člane občinskih, mestnih ali okrožnih svetov za dobo petih let, ki nato med seboj določijo, kdo bo opravljal funkcijo župana (Local Government Reform Act 2014).

4.2.1 Župani

Kot smo že omenili, je župan na Irskem imenovana funkcija, zanimivo je tudi to, da nosilci lokalne oblasti določijo, kakšen naziv bo nosil župan. Njegova funkcija je predvsem simbolična (predseduje občinskemu svetu, podeljuje priznanja, velja za *»prvega občana«*), glavne naloge prevzema mestni ali okrožni direktor, ki pa ga zaposli občinski svet za določeno obdobje. Funkcija direktorja je podobna funkciji direktorja občinske uprave pri nas, le da je na Irskem ta funkcija nad županom. Pred reformo lokalne samouprave leta 2014 je prišlo do pobude, da bi župane volili neposredno za dobo petih let, vendar je bil ta predlog zavrnjen. Župani svojo funkcijo opravljajo toliko časa kot kot občinski svet, se pravi pet let (Local Government Reform Act 2014).

4.3 Italija

Republiko Italijo sestavljajo občine, pokrajine, dežele, velemesta in država. Italijanski sistem lokalne samouprave je zelo razvejan, zato se bomo za potrebe diplomskega dela osredotočili le na občinsko raven upravljanja, ki ga sestavljajo občinski svet, občinski odbor in župan. Volitve občinskega sveta ter število svetnikov in svetnic je odvisno od števila prebivalcev, v majhnih občinah (do 15.000 prebivalcev) se člane voli po večinskem volilnem sistemu hkrati z županom, v večjih občinah (več kot 15.000 prebivalcev) pa po popravljenem proporcionalnem sistemu, prav tako hkrati z županom. Velikost občinskega sveta sega od najmanj 12 do največ 60 članov. Mandat občinskega sveta traja pet let. Italijanski način lokalnega samoupravljanja na ravni občin je podoben našemu, razlike se kažejo predvsem v decentralizaciji oblasti na večih ravneh ter funkcijah županov (Vidmar 2005, 15–18).

4.3.1 Župani

V Italiji ima župan podobne funkcije kot v Sloveniji, le da nastopa v dvojni vlogi, in sicer kot vodja občinske uprave ter kot uradnik vlade, kar pomeni, da je periferni organ državne uprave in predstavnik vlade na krajevni ravni. Enako kot pri načinu volitev v občinski svet so tudi volitve župana vezane na število prebivalcev, kar pomeni, da se župana v majhnih občinah voli neposredno po večinskem volilnem sistemu, v večjih pa po popravljene proporcionalnem sistemu. Izvoljen je za mandatno dobo petih let z možnostjo ponovne izvolitve za še en mandat. V nekaterih primerih lahko odsluži še tretji mandat, če se je eden končal predčasno (da je trajal manj kot dve leti, šest mesecev in en dan). Zanimivost italijanskega sistema je tudi funkcija generalnega direktorja, ki je podobna direktorju v primeru Irske. Direktor namreč lahko po predhodnem sklepu občinskega odbora imenuje župana v vseh občinah, ki štejejo manj kot 15.000 prebivalcev (Vidmar 2005, 20–22).

V tem poglavju sem grobo pregledal tri unikatne primere evropskih držav in kako imajo sistem lokalne samouprave urejen pri njih. Gre za različne tipe tako sistema volitev funkcionarjev kot tudi trajanja njihovih mandatov. Kot smo videli, je ponekod (Nizozemska) župan na svojo funkcijo imenovan, delo pa opravlja bolj kot službo, se pravi profesionalno, kot pa strankarsko oziroma politično. Na primeru Irske pa župan nima nekih večjih pooblastil, najvišji položaj zaseda mestni ali okrožni direktor (podobno kot pri nas direktor občinske uprave). V primeru Italije pa smo lahko videli, da obstaja tudi omejitev števila mandatov, in sicer dva zaporedna mandata za dobo petih let, enako kot je pri nas urejeno število mandatov predsednika države. Moram pa poudariti, da gre za države z zelo razvejano ureditvijo lokalne samouprave, kjer poznajo tudi delitev države na regionalno oblast, imajo večje občine kot tudi veliko večje mestne občine, ki igrajo pomembno vlogo pri državni ureditvi. Primerjati sisteme lokalne samouprave pri evropskih državah in v Sloveniji je zato težko, prav zaradi samega obsega sistemov.

5 PRIMERJAVA SENIORITETE SLOVENSКИH IN EVROPSKIH ŽUPANOV

Glede na to, da Slovenija velja za državo, kjer število mandatov, ki jih opravlja župan, ni omejeno, precejšnje število županov svoje občine vodi dolgo časovno obdobje. V tem poglavju sem pregledal statistične podatke že opravljenih analiz in primerjal, kako dolgo občine vodijo slovenski župani ter župani evropskih držav. Predstavil sem tudi število ponovno izvoljenih županov, ki so zmagali na zadnjih volitvah leta 2014, ter število županov, ki so zamenjali svoje dolgoletne predhodnike.

5.1 Povprečna senioriteta evropskih županov

Kot sem že omenil, k ponovni izvolitvi veliko pripomore senioriteta oziroma dolžina opravljanja funkcije župana, saj si volivci kandidata bolje zapomnijo in mu zaupajo. V Tabeli 5.1 so prikazani podatki o senioriteti evropskih županov in njihova povprečna doba opravljanja funkcije. Opravljena analiza in primerjava povprečne dobe opravljanja županske funkcije obsega občine z več kot 10.000 prebivalci.

Tabela 5.1: Senioriteta evropskih županov

DRŽAVA	POVPREČNO ŠTEVILO LET
Nizozemska	12,0
Nemčija	9,5
Francija	9,0
Belgija	8,6
Portugalska	7,7
Švica	7,6
Slovenija	7,5
Avstrija	7,5
Grčija	7,1
Madžarska	7,0
Danska	6,4
Španija	6,4
Italija	5,7

Poljska	5,1
Švedska	4,5
Anglija	4,3
Češka	3,7
Irska	1,9
SKUPAJ	7,4

Vir: Kukovič (2015, 191).

Kot je razvidno iz Tabele 5.1, najdaljše povprečno obdobje na funkciji opravljajo župani na Nizozemskem, ki na županjskem stolčku sedijo 12 let. Tukaj moramo ponovno izpostaviti dejstvo, da je Nizozemska specifični primer načina vodenja lokalne samouprave, ker so njihovi župani imenovani s strani nacionalne vlade oziroma kralja, funkcija župana je v večji meri služba kot pa politična funkcija, prav tako pa je za nizozemski primer značilno kroženje županov iz ene občine v drugo, kar pomeni, da svoje delo ne opravljajo samo v eni občini. Najkrajše obdobje županovanja imajo na Irskem, kjer župani svojo funkcijo v povprečju opravljajo slabi 2 leti, kar lahko pojasnimo s spreminjajočo se zakonodajo s področja lokalne samouprave, ki je v zadnjih desetih letih prešla skozi večje reforme (združevanje okrožij in občin ...), kar pomeni, da so tudi župani prehajali iz enega sistema v drugega. Prav zaradi pojava omejevanja števila županskih mandatov sem podrobneje opisal tudi sistem lokalne samouprave v Italiji, kjer župani svojo funkcijo opravljajo pod evropskim povprečjem, se pravi slabih 6 let. Slovenija pa se je na lestvici znašla malo nad povprečjem s povprečno dobo županovanja 7,5 let.

5.2 Ponovna izvoljivost županov v Sloveniji na zadnjih lokalnih volitvah leta 2014

Analiziral sem število ter odstotek županov, ki svoje občine vodijo že od njihove ustanovitve, število županov, ki so zamenjali svoje predhodnike, ki so funkcijo opravljali tri mandate ali več, vključil sem tudi število županov, ki so na lokalnih volitvah leta 2014 zmagali brez protikandidata, ter število županov, ki so se kandidaturi leta 2014 odpovedali. Podatki so pomembni za nadaljno analizo stopnje ponovne izvoljivosti slovenskih županov.

Tabela 5.2: Lokalne volitve 2014

	Število	Odstotek
Število županov, ki občine vodijo od njene ustanovitve dalje	35	16,5
Število županov, ki so bili leta 2014 ponovno izvoljeni	114	53,8
Število županov, ki so zamenjali župane z dolgo senioriteto (3 mandate ali več)	16	7,5
Število županov, ki so zmagali volitve leta 2014 brez protikandidata	30	14,1
Število županov, ki se leta 2014 niso odločili za ponovno kandidaturo	34	16

Vir: Kukovič in drugi (2015, 700).

Iz Tabele 5.2 je razvidno, da je bilo v Sloveniji na zadnjih volitvah leta 2014 kar slabih 54 odstotkov županov ponovno izvoljenih, od tega kar 16 odstotkov takšnih, ki občino vodijo že od njene ustanovitve. 7 odstotkov ali 16 županov pa je zamenjalo kandidate, ki so občino vodili že 3 mandate ali več. 30 od skupaj 212 županov je leta 2014 kandidiralo brez protikandidata, 34 županov pa se je odločilo, da svoje kandidature ne bodo vložili.

Na tej točki lahko dodamo tudi nekaj zanimivih dejstev. Prvič v 97 slovenskih občinah aktualnemu županu teče že najmanj tretji zaporedni mandat. Drugič, v 11 občinah imajo istega župana že vse od leta 1994, torej tem županom teče že šesti mandat; 36 občin ima istega župana vse od ustanovitve občine. Tretjič, v štirih občinah je bil župan po enem mandatu premora na lokalnih volitvah leta 2014 spet izvoljen na župansko funkcijo. In četrtič, izmed trenutnih 212 občin ne obstaja nobena občina, v kateri bi na vsakih volitvah zmagal drug kandidat; v vseh slovenskih občinah je torej vsaj en župan svoj mandat ponovil (Brezovšek in drugi 2014, 274).

5.3 Stopnja ponovne izvoljivosti županov od lokalnih volitev leta 1998 do 2014

Prikazal sem že podatke o lokalnih volitvah leta 2014, sedaj pa sem naredil tudi longitudinalno analizo lokalnih volitev od leta 1998 do lokalnih volitev leta 2014. Lokalne volitve sem utemeljil na številu občin, v katerih so takrat potekale volitve, številu županov, ki so se odločili za ponovno kandidaturo, številu ponovno izvoljenih županov ter odstotku ponovne izvoljivosti. Zanimala me je predvsem stopnja ponovne izvoljivosti, ker menim, da se na vsakih volitvah viša, viša pa se tudi število občin.

Tabela 5.3: Ponovna izvoljivost

Leto volitev	1998	2002	2006	2010	2014
Število občin	192	193	210	210	212
Ponovna kandidatura	133	168	163	179	177
Ponovna izvoljivost	103	133	133	148	149
Odstotek ponovne izvoljivosti	77,4	79	81,6	82,7	84,2

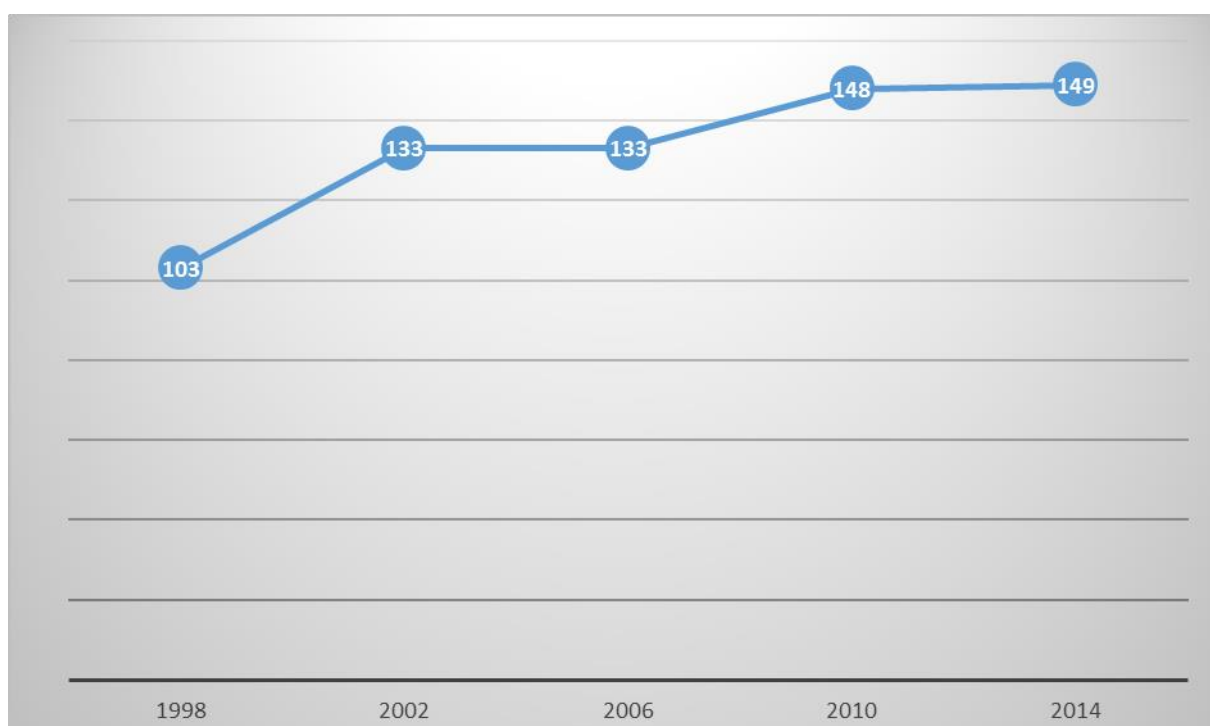
Vir: Kukovič in drugi (2015, 700).

Kot lahko vidimo v Tabeli 5.3, se ponovna izvoljivost županov v slovenskih občinah zvišuje, kakor se zvišuje tudi število občin. Od volitev leta 1998 do volitev leta 2014 se je ponovna izvoljivost dvignila za 6,8 odstotka.

Kot sem že omenil, v Sloveniji župane volimo neposredno z uporabo večinskega volilnega sistema, kandidate lahko predlaga politična stranka ali pa skupina volivcev (najmanj dva odstotka volilnih udeležencev, ki so sodelovali na zadnjih lokalnih volitvah). Za neodvisne kandidate je slednji tudi edini način, da lahko kandidirajo za župana. Zanimivo je, da v Sloveniji število neodvisnih kandidatov od lokalnih volitev leta 1998 vztrajno raste, dosegajo pa tudi najboljše rezultate. Leta 1998 je bilo tako izvoljenih 43 neodvisnih kandidatov v 192-ih občinah, leta 2002 je bilo izvoljenih 59 neodvisnih kandidatov v 193-ih občinah, 66 neodvisnih kandidatov je bilo izvoljenih na lokalnih volitvah leta 2006 v 210-ih občinah, 70

na lokalnih volitvah leta 2010 prav tako v 210-ih občinah, na zadnjih volitvah leta 2014 pa je bilo v 212-ih občinah izvoljenih 115 neodvisnih kandidatov v 212-ih občinah. To kaže tudi na zaupanje volivcev v neodvisne kandidate, ki se ne povezujejo s političnimi strankami. Nezaupanje v politične stranke sega v obdobje prestopa iz enostrankarskega v večstrankarski sistem, ki je za ljudi prinesel veliko novosti, na katere niso bili pripravljeni. Že tradicionalno pa se slovenske politične stranke soočajo s šibko strukturo ter povezanostjo z ljudmi, kar pa pripelje do nezaupanja v njihovo delo (Kukovič in drugi 2015, 697–700).

Graf 5.1: Rast ponovne izvoljivosti

Tudi grafični prikaz dokazuje, da se stopnja ponovne izvoljivosti županov slovenskih občin od lokalnih volitev leta 1998 do vključno lokalnih volitev leta 2014 vztrajno zvišuje. Trend zviševanja ponovne izvoljivosti županov lahko pričakujemo tudi v prihodnosti, saj je ponovna izvoljivost povezana z zaupanjem v kandidata oziroma že obstoječo osebo na položaju župana.

V splošnem lahko torej opazimo, da so slovenski župani močno naklonjeni ponovni kandidaturi, na drugi strani pa tudi volivci raje volijo že poznane kandidata. Slednje potrjuje dejstvo, da se volilna uspešnost ponovno izvoljenih županov povečuje z vsakimi

županskimi volitvami (Kukovič in Haček 2013).

5.4 Analiza prednosti in slabosti ponovne izvoljivosti

Ponovno izvoljivost sem že podrobneje opisal in predstavil mnenja drugih avtorjev. Predvsem se lahko opiram na stabilnost političnega sistema, ki ga ohranjamo z bazo kariernih in izkušenih politikov, po drugi strani pa politični sistem s tem tudi zapiramo pred novimi obrazi, ki na politični prostor prinesejo nove ideje, predvsem pa povečajo število ljudi oziroma volivcev, ki jih zastopajo. Dolgoletni, karierni politiki se v veliki meri zanašajo na glasove svoje volilne baze, kar je še najbolj značilno za tiste, ki jih predlagajo politične stranke, kot lahko opazimo, so pri stopnji izvoljivosti v Sloveniji na lokalni ravni izvoljeni predvsem kandidati, ki jih predlagajo volivci.

Za podrobnejše razumevanje županske funkcije in mandatov sem za mnenje prosil dva župana, in sicer župana Občine Vipava Ivana Princesa, ki občino kot nestrankarski kandidat vodi že vse od njene ustanovitve leta 1994, ter župana Občine Medvode Nejca Smoleta, prav tako nestrankarskega kandidata, ki je na zadnjih lokalnih volitvah leta 2014 v prvem krogu premagal dolgoletnega župana Stanislava Žagarja.

Vprašal sem ju, kaj si mislita o omejevanju števila mandatov v Sloveniji. Princes je odgovoril (2016), da jih ne bi bilo potrebno omejiti oziroma naj o tem odločijo volivci. Gospod Smole (2016) pa je mnenja, da je en mandat premalo, da bi lahko do konca izpeljali strateške projekte, preveč mandatov pa prav tako pusti slabo sled in ovira dotok svežih idej, kar pa na dolgi rok hromi skupnost. O tem, ali bi morali število mandatov omejiti, se Smoletu (2016) ne zdi potrebno, bolj potrebno je večje spraševanje vesti pri funkcionarjih v smislu, ali še zmorem opravljati svoje delo, ali dopuščam druga mnenja ali pa sem postal vseveden in edini, ki znam.

V primeru, da bi se odločili, da bi število mandatov omejili, je Smole (2016) mnenja, da bi morali mejo postaviti pri treh mandatih, vsak za dobo 4 leta. Princes o številu mandatov še ne razmišlja. O tem bi premišljeval, ko bi do te odločitve prišlo.

Oba župana se strinjata, da omejitve mandatov niso potrebne, na trenutno ureditev pa gledata pozitivno predvsem zaradi tega, ker ohranja kontinuiteto zastavljenih ciljev in dela, kar pa je izrednega pomena v občinah, kjer izvajajo veliko infrastrukturnih projektov. Smole (2016) je dodal tudi negativno plat, ki se kaže v slabi preprišanosti idej.

Na vprašanje, ali župan po dolgoletnem opravljanju funkcije postane preveč »domač« pri opravljanju svojega dela, je Princes (2016) odgovoril, da je to pozitivna lastnost, saj tako dobro pozna potrebe svoje občine, kar pa je tudi povezano s kontinuiteto dela. Smole (2016) je drugačnega mnenja in pravi, da se župan po dolgem času predvsem »izpoje«. Izpostavil je tudi dejstvo, da ima polovica slovenskih občin manj prebivalcev, kot to zahteva zakonodaja, zato je jasno, da župani kar dobro poznajo svoje občane. Je tudi mnenja, da po dveh desetletjih opravljanja funkcije pogosto pride do zasičenja, kar pa pripelje do tega, da funkcionar ne zmore več gledati dlje kot do naslednjih volitev in ugajati volivcem. Pravi tudi, da to ni razvojno naravnana vizija.

Povprašal sem tudi, kako gledata na župane, ki so lokalne volitive od leta 1994 naprej zmagovali brez protikandidatov. Smole (2016) se je pošalil in dejal, da so bili pravi čas na pravem mestu. Predvsem pa ima o tem negativno mnenje, saj odsotnost protikandidatov prinaša manjko, saj si občani niti ne predstavljajo drugačnega načina dela oziroma vodenja druge osebe. Veliko pa pove tudi dejstvo, da je oseba dobila mandate vsa ta leta na podlagi zaupanja volivcev. Ivan Princes (2016), ki pa je na volitvah zmagoval vse od leta 1994 brez protikandidatov, pa pravi, da če ni protikandidata, ki bi ga »premagal«, ga pač ni.

Glede na to, da je Nejc Smole zamenjal župana, ki je svojo funkcijo opravljal od leta 1994, sem ga vprašal, ali bi želel županovati toliko časa kot njegov predhodnik. Na to je odgovoril, da zagotovo ne, ker se v življenju želi spopasti še s kakšnim drugim izivom. Želi pa si, da bi s funkcije župana odšel in lahko rekel, da je naredil največ, kar je bilo v njegovi moči.

Iz odgovorov je razvidno, da sta na določenih točkah župana podobnega mnenja, čeprav se zdi, da je Nejc Smole precej bolj odprt do ideje o omejevanju števila županskih mandatov. Oba pa se strinjata, da to lahko negativno vpliva na trenutne zastavljene cilje ter načrt dela. Predvsem me preseneča, da je Smole mnenja, da dolgoletno opravljanje funkcije negativno vpliva na delo župana v smislu, da zavira pretok novih idej, Ivan Princes pa ravno dolgoletno županovanje označuje za pozitivno, saj tako pridobi občutek za potrebe kraja oziroma občine. Tudi to sem s pomočjo raziskav drugih avtorjev pojasnil v teoretičnem delu, saj gre za poznavanje svojega dela kot tudi zmanjševanje tako imenovane uvajalne dobe. Da pa posameznik ugotovi, kakšen je ritem občine in občanov, pa se strinjam, da potrebuje čas.

6 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem proučeval problematiko ponovne izvoljivosti županov ter opredelil njene prednosti in slabosti. Ukvarjal sem se s področjem lokalne samouprave, ki je v Evropi precej razvejana in kompleksna. Dotaknil sem se tudi lokalnih volitev v Sloveniji, ki jih mnogi kritiziramo prav zaradi pojava tako imenovanih »večnih županov«, ki na svojih stolčkih sedijo daljše časovno obdobje.

Raziskovalno vprašanje, ki sem ga zastavil na začetku naloge, se glasi: **Zakaj županski mandat ni omejen in kaj bi se zgodilo, če bi ga omejili?** Na to vprašanje sedaj lahko odgovorim, da omejevanje županskih mandatov predstavlja omejevanje izbire ljudi, ki si želijo, da lokalno skupnost vodi določen kandidat, pa čeprav to funkcijo opravlja že vrsto let. Z omejevanjem županskih mandatov na nek način tudi oviramo demokratični proces, ki omogoča večini, da izbere kandidata oziroma predstavnika, za katerega menijo, da svoje delo opravlja korektno ter da pod njegovim vodstvom skupnost in družba uspevata. Prepogosto menjavanje političnih funkcionarjev pa po mnenju nekaterih lahko tudi škoduje stabilnosti sistema, ker izkušene politike zamenjamo za neizkušene. Kljub temu smo našli kar nekaj argumentov, ki nasprotujejo neomejenemu številu mandatov, ki jih lahko posameznik opravlja. Najpogosteje se je pojavilo dejstvo, da predstavniki, ki svojo funkcijo opravljajo že daljše časovno obdobje, pozabijo na potrebe širše skupnosti in se osredotočajo le na potrebe svoje volilne baze. Prav tako smo opazili, da pri kandidatih z dolgo senioriteto pride do prednosti na volitvah, ker mu volivci zaupajo, vedo, na kakšen način bo vodil skupnost, novega kandidata pa preprosto ne poznajo in mu ne zaupajo dovolj, da bi mu oddali svoj glas. Zagovorniki omejevanja mandatov pravijo tudi, da bi z omejitvami prišlo do večjih raznolikosti v politiki, večje število ljudi bi prišlo do svojega predstavnika in na politični parket bi stopile nove ideje ter načrti.

Predstavili smo tudi nekaj evropskih držav in njihovih načinov lokalnega samoupravljanja, ki predstavljajo nekakšen unikat v evropskem prostoru. Na prvem mestu bi izpostavil Nizozemsko, kjer je funkcija župana dejansko služba, tudi postopek imenovanja je bolj podoben službenemu razgovoru kakor politični kampanji. Zanimivo je tudi to, da župani niso izbrani zaradi svojih političnih sposobnosti, temveč zaradi svojih sposobnosti pri vodenju lokalnih skupnosti. Nizozemska posebnost je tudi rotacija županov po drugih občinah, ki jo jemljejo kot napredovanje z višjo plačo. Pri Nizozemcih ne moremo govoriti o reelekciji župana, temveč o podaljšanju delavnega razmerja, zato ni čudno, da je njihova doba na županskem položaju z 12 leti tudi najdaljša. Nizozemski kralj bi sam lahko najbolje reguliral

sistem imenovanja župana, saj Nizozemska ustava monarhu predpisuje kar nekaj nalog in dolžnosti, predvsem se te navezujejo na izvršilno vejo oblasti. 42. člen nizozemske ustave govori, da vlado sestavljajo kralj in ministri, le da je kralj nedotakljiv, ministri pa so odgovorni (The Constitution of the Kingdom of the Netherlands 2008, 42. člen). To pomeni, da kralj ni predsednik vlade in ministri ne odgovarjajo kralju, vse odločitve morajo biti sprejete kolektivno. Kralj se mora z ministri strinjati tudi v primerih, ko se ne, kar pa ureja drugi del 42. člena, ki govori o tem, da kralj ne more biti odgovoren za svoja dejanja, saj na vseh področjih sedi odgovorni minister. To ne pomeni, da lahko kralj dela, kar hoče, ravno nasprotno, vsak minister ima moč, da sprejme drugačne odločitve in vodi politiko določenega področja. Kralj mora odobriti vsako izvršilno odločitev, prav tako jo mora odobriti tudi pristojni minister, vendar pa se le redko zgodi, da bi kralj izdajal zakonodajo, večinoma le podpisuje zakone in razčiščuje smernice, ki jih ureja vlada (The Constitution of the Kingdom of the Netherlands 2008, 42. člen).

Na drugi strani pa imamo irski primer, kjer župani zavzemajo simbolično funkcijo, nad njimi pa bdi mestni ali okrožni direktor. Najkrajšo dobo na županskem mestu 1,9 let so bolj kot ne prislužili zaradi njihovega reformiranja lokalne samouprave, ki je zadnjo prenovno dobila leta 2014. Prav tako smo pogledali tudi enega izmed redkih primerov omejevanja županskega mandata, ki ga imajo v Italiji, kljub temu se župani na svoj stolček lahko vrnejo za ponovni mandat in svojo funkcijo v povprečju opravljajo 5,7 let. Slovenija si je s 7,5 let prislužila mesto tik nad povprečjem evropskih držav po dolžini opravljanja županske funkcije. V primerjavi z Nizozemsko ne moremo reči, da imamo župane z najdaljšo dobo opravljanja svoje funkcije. Kot pa sem prikazal v analizi stopnje ponovne izvoljivosti v Sloveniji pa lahko rečem, da se dolžina opravljanja funkcije župana dviguje. Od leta 1998 se je ta dvignila za 6,8 odstotka.

Predvsem sem lahko opazil, da na ponovno izvoljivost ne vpliva le omejevanje števila mandatov, temveč tudi drugi dejavniki, kot so politična kultura v državi, politična participacija ter predvsem volilni sistem oziroma način izbire župana. Če bi v Sloveniji želeli imeti več raznolikih županov in manj tistih večnih, bi lahko začeli razmišljati o drugačnih načinih volitev županov.

Temo diplomskega dela sem izbral, ker tudi sam nasprotujem neomejenim mandatom županov in funkcionarjev nasploh. Čeprav sem tekom raziskave našel precej razlogov, ki zagovarjajo dolgoletne politike, se sam še vedno držim mnenja Marka Twaina, da je politike in plenice potrebno pogosto menjavati in iz istih razlogov.

7 LITERATURA

1. Adam, Frane. 1992. *Politika kot poklic*. Ljubljana: Krt.
2. Andeweg B. Rudy in Galen A. Irwin. 2009. *Governance and Politics of the Netherlands*. Leiden: Palgrave Macmillan.
3. Association of Netherlands municipalities. 2015. *Local Government in The Netherlands*. Dostopno prek: http://www.vng-international.nl/wp-content/uploads/2015/06/Local_Government_in_the_Netherlands.pdf (13. avgust 2016).
4. Brezovšek, Marjan in Miro Haček, ur. 2005. *Lokalna demokracija II*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Brezovšek, Marjan, Miro Haček in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Brezovšek, Marjan, Miro Haček in Simona Kukovič. 2014. *Javna uprava*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Državna volilna komisija. 2016. *Lokalne volitve*. Dostopno prek: <http://www.dvks-rs.si/index.php/si/volitve/lokalne-volitve> (13. avgust 2016).
8. *Evropska listina o lokalni samoupravi*. 1996. Dostopno prek: http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/122/ (15. avgust 2016).
9. Haček, Miro. 2007. Lokalne volitve – še vedno zgolj drugorazredne volitve? *Lex localis* 5 (1): 31–45.
10. Haček, Miro in Simona Kukovič. 2012. Analiza ponovne izvoljivosti županov v slovenskih občinah. *Teorija in praksa* 49 (4-5/2012) 670–681.
11. Irish Statute Book. 2014. *Local government reform act 2014*. Dostopno prek: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2014/act/1/enacted/en/html> (14. avgust 2016).
12. Kukovič, Simona, Colin Copus, Miro Haček in Alasdair Blair. 2015. Direct Mayoral Elections in Slovenia and England: Traditions and Trends Compared. *Lex Localis* 13 (3): 693–714.
13. Kukovič, Simona. 2015. *Lokalno politično vodenje: slovenski župani v primerjalni perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. Kukovič, Simona in Miro Haček. 2013. The re-election of mayors in the Slovenian local self-government. *Lex localis* 11 (2): 87–99.

15. Ministrstvo za javno upravo. 2016. *Lokalna samouprava v Sloveniji*. Dostopno prek: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:aiQeLH0rKagJ:www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/JAVNA_UPRAVA/svlsrp.gov.si/pageuploads/lok-sam-2015/splosno-ls-ls/lok-sam-Slo.doc+&cd=2&hl=sl&ct=clnk&gl=si (12. avgust 2016).
16. Ministry of the Interior and Kingdom Relations, Constitutional Affairs and Legislation Division in collaboration with the Translation Department of the Ministry of Foreign Affairs. 2008. *The Constitution of the Kingdom of the Netherlands 2008*. Dostopno prek: <https://www.government.nl/documents/regulations/2012/10/18/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands-2008> (13. avgust 2016).
17. Politikis. 2014. *V Sloveniji 19 občin z istim županom vse od leta 1994*. Dostopno prek: <http://www.politikis.si/?p=136306> (12. avgust 2016).
18. Princes, Ivan. 2016. *Intervju z avtorjem*. Vipava, 3. avgust.
19. Smole, Nejc. 2016. *Intervju z avtorjem*. Medvode, 19. avgust.
20. Stevens, Andrew. 2012. *Mayors in Europe*. City Mayors. Dostopno prek: http://www.citymayors.com/government/europe_mayors.html (10. avgust 2016).
21. Siljanovska-Davkova, Gordana in Tanja Karakamisheva-Jovanovska. 2013. *Democracy, limitation of mandates and incompatibility of political functions*. Venice commission. Dostopno prek: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)027rev-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)027rev-e) (14. avgust 2016).
22. Tabarrok, Alexander. 1994. A survey, critique, and new defense of term limits. *Ceto Journal* 14 (29): 333–350.
23. *Ustava Republike Slovenije*. 1991. Ljubljana: GV Založba.
24. Vidmar, Cveto. 2005. Lokalna samouprava v Italiji. *Lex localis* 3 (1): 1–41.
25. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2)*. Ur. l. RS, 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82670> (13. avgust 2016).
26. *Zakon o lokalnih volitvah (ZLV-UPB3)*. Ur. l. RS, 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2007-01-4693> (13. avgust 2016).

PRILOGE

PRILOGA A: Intervju z županom Občine Vipava Ivanom Princesom

1. Občino vodite že od prvih lokalnih volitev leta 1994. Čemu pripisujete svoj uspeh?

Privrženosti občini in občanom.

2. Kaj je Vaše gonilo, da ste se odločili za ponovne kandidature?

Nadaljevanje in zaključevanje zastavljenih ciljev in del.

3. Kakšno je Vaše mnenje o izrazu »večni župan«? Nekateri ga jemljejo za negativnega, kako ga Vi in zakaj tako?

Se ne menim za to.

4. V Sloveniji število mandatov, ki jih opravlja župan, ni omejeno. Kako na to gledate Vi?

Pozitivno, volitve so neposredne in ljudje se pač odločijo po svoji volji.

5. Bi morali število mandatov omejiti in zakaj tako menite?

Ne. Naj odločajo volivci.

6. V primeru, da bi bilo število mandatov, ki jih lahko opravlja župan, omejeno, kakšno bi bilo za Vas sprejemljivo število in zakaj ravno toliko?

Ko bo tako sprejeto, bom razmišljal o tem.

7. Kakšno je Vaše mnenje o institutu odpoklica župana?

Pozitivno.

8. Kakšne so po Vašem mnenju pozitivne in negativne lastnosti aktualne slovenske ureditve, ko nimamo omejenih mandatov za župana?

Omejitve niso potrebne, dokler ljudje tako želijo. Pozitivno je, da je zagotovljena kontinuiteta zastavljenih ciljev in del.

9. Ali menite, da župan po dolgoletnem opravljanju funkcije izgubi občutek za svoje delo oziroma postane »preveč domač« v svoji vlogi?

To je pozitivno, da je domač v svoji vlogi, ker najbolj pozna potrebe občine (kontinuiteta).

10. Kako gledate na župane, ki so na svoj položaj že od leta 1994 izvoljeni brez konkurence, se pravi, da nikoli niso imeli protikandidata?

Če ni protikandidata, ki bi ga »premagal«, ga pač ni.

11. Ali menite, da je tekom dolgega županovanja lažje osvojiti ponovno izvolitev ali težje in zakaj tako menite?

Težje, ker se tekom mandatov nabirajo »nasprotniki«.

PRILOGA B: Intervju z županom Občine Medvode Nejcom Smoletom

1. Občino vodite od zadnjih lokalnih volitev leta 2014, ko ste zamenjali dolgoletnega župana. Čemu pripisujete svoj uspeh?

Gotovo velik del odličnega rezultata dolgujem odlični ekipi, ki je pomagala pri pripravah in vodenju kampanje. Brez tolikšnega angažmaja in dobre volje bi nam gotovo ne uspelo. Gotovo pa je tudi, da sem v lokalni skupnosti prisoten že dlje časa. Sem član več društev, kar nekaj časa sem bil tudi del ekipe lokalne televizije, bil predsednik občinske kulturne zveze, član svetov javnih zavodov, predsednik sveta ene od krajevnih skupnosti, član občinskega sveta in odborov, tako da najbrž nisem bil nov obraz in so vsaj bežno že slišali za ime.

2. Kaj je bilo Vaše gonilo, da ste se odločili za kandidaturo?

Imel sem odlično službo in več kot polno življenje ostalih dejavnosti, pa vseeno sem se odločil da tvegam in se izpostavim. Verjel sem, da lahko stvari peljem drugače in izkušnje v življenju so mi vedno pokazale, da se je za to potrebno izpostaviti. Odločil sem se, da je čas pravi in da si bom vedno očital če ne poskusim.

3. Kakšno je Vaše mnenje o izrazu »večni župan«? Nekateri ga jemljejo za negativnega, kako ga Vi in zakaj tako?

Gotovo to leti na tiste župane, ki jim je uspelo volivce prepričati več kot štirikrat in se tako ljudje sploh ne spomnijo ali si predstavljajo kako je brez obraza, ki ga poznajo. Po eni strani ni dobro predolgo obdobje županovanja posameznika, saj se ljudje na neki točki izpojemo, iztrošimo in je prav da pride do menjav, a očitno volivci ne mislijo nujno tako in so zadovoljni tudi če jih dlje časa predstavlja ena oseba.

4. V Sloveniji število mandatov, ki jih opravlja župan, ni omejeno. Kako na to gledate Vi?

Težko bi se opredelil za omejitev ali proti. Resnica je najbrž nekje vmes. V enem mandatu je nemogoče izpeljati strateške projekte, zato je potrebno več časa. Preveč mandatov pa prav tako pusti tudi slabe sledi, saj ni dotoka novih idej, drugačnih pogledov in razmišljanj, kar na dolgi rok gotovo hromi skupnost.

5. Bi morali število mandatov omejiti in zakaj tako menite?

Menim da ni potrebe, bolj se mi zdi, da bi bilo potrebno pri funkcionarjih veliko več izpraševanja svoje vesti v smislu ali še zmorem ali dopuščam tudi druga mnenja ali pa po nekem času postanem vseveden in edini, ki vem in znam.

6. V primeru, da bi bilo število mandatov, ki jih lahko opravlja župan, omejeno, kakšno bi bilo za Vas sprejemljivo število in zakaj ravno toliko?

V kolikor pa bi prišlo do omejitve menim, da bi jo bilo potrebno postaviti pri treh mandatih.

7. Kakšno je Vaše mnenje o institutu odpoklica župana?

Gre za zanimivo dikcijo, ki se je pojavila v zadnjih letih. Ta instrument lahko po eni strani večja demokracijo kadar se občani odločijo, da gre čoln lokalne skupnosti iz tega ali onega razloga v popolnoma napačno smer. V tem primeru ga podpiram.

Vseeno pa se je potrebno zavedati, da je osnovna naloga župana, v kolikor si želi, da skupnost preživi in se razvija tudi sprejemanje nepopularnih, mestoma težkih odločitev. Tukaj pa morajo pravne varovalke poskrbeti, da institut odpoklica ne more biti zlorabljen zaradi interesov nekaterih, ki so trenutno tako ali drugače prizadeti. Na žalost se največkrat ljudstvo poenoti na najmanjšem skupnem imenovalcu, ta pa nima več veliko zveze z razvojem ali demokracijo.

8. Kakšne so po Vašem mnenju pozitivne in negativne lastnosti aktualne slovenske ureditve, ko nimamo omejenih mandatov za župana?

Kot rečeno že prej, kot negativno plat bi lahko izpostavili premajhno zračnost, prepisnost idej, ki so ob dolgoletnem županovanju ene osebe gotovo vprašljive. Pozitivno stran pa bi morebiti lahko našli tam, kjer se izvajajo veliki infrastrukturni projekti, kjer se izgrajuje skupnost in kjer bi hitre menjave lahko prinesle več škode kot koristi.

9. Ali menite, da župan po dolgoletnem opravljanju funkcije izgubi občutek za svoje delo oziroma postane »preveč domač« v svoji vlogi?

Predvsem se izpoje. Če pomislimo, da ima polovica slovenskih občin manj prebivalcev kot zahteva zakon potem je jasno, da tudi župani večinoma kar dobro poznajo svoje občane. In če je nekdo na čelu občine denimo dve desetletji in več, potem se pogosto zgodi, da se zasiči in ne zmore več gledati dlje kot do naslednjih volitev in ugajanju volivcem. To pa pogosto ni razvojno naravna vizija.

10. Kako gledate na župane, ki so na svoj položaj že od leta 1994 izvoljeni brez konkurence, se pravi, da nikoli niso imeli protikandidata?

Če bi se pošalil bi rekel da so bili pravi čas na pravem mestu ☺. Gotovo v samem dojetanju županovanja in županskih volitev in proti kandidatov to prinaša določen manko, saj si občani niti ne predstavljajo drugačnega načina dela, vodenja, druge osebe. Vseeno pa so tudi ti župani očitno dobili mandat zaupanja volivcev vsa ta leta, kar pa tudi govori svojo zgodbo.

11. Ali menite, da je tekom dolgega županovanja lažje osvojiti ponovno izvolitev ali težje in zakaj tako menite?

Če sprejmemo hipotezo, da so posebej Slovenci izrazito nenaklonjeni spremembam, potem je ponovna re- elekcija gotovo lažja kot naskok na župansko mesto. Vendar pa ima novi pretendent gotovo veliko bolj odprta vrata pri volilnih obljubah in idejah. Aktualni župan namreč predobro pozna situacijo in ve, da posebej v teh časih ne gre obljubljeni nebes na zemlji, predvsem pa težko ponuja popolnoma drugačno vizijo kot ji je sledil skozi mandat, saj izpade nekoliko neresen.

12. Boste v prihodnosti še kandidirali za župana? Zakaj ste se tako odločili?

Odlično vprašanje sredi mandata. Trenutno se bolj nagibam k temu, da izzive poiščem še kje drugje. Čeprav je služba župana sanjska služba, saj lahko stvari dnevno obračaš na boljše je po drugi strani zelo podcenjena. Župan je v službi 24/7 pa naj se sliši še tako patetično. In prav to nerazumevanje mnogih ljudi, ki najraje vse prevalijo na občino, rajši kot da bi prevzeli odgovornost za svoje življenje nase zna biti zelo utrujajoča. Sploh če nimaš debele kože in te klevetanja tja v en dan prizadenejo. V tem pogledu gotovo obstajajo delovna mesta, kjer je prav tako veliko izzivov in so manj na udaru javnosti in vsakogar, ki se samo-kvalificira za strokovnjaka čisto za vse.

13. Bi sami to funkcijo radi opravljali toliko časa kot jo je Vaš predhodnik in zakaj?

Gotovo ne. Predvsem zato, ker si želim v življenju spopasti se s še kakšnim drugačnim izzivom. Želim pa si da bi, ko bom s te funkcije odšel, lahko rekel, da sem naredil največ kar je bilo v moji moči in vse življenje stal za odločitvami, ki smo jih sprejeli.